

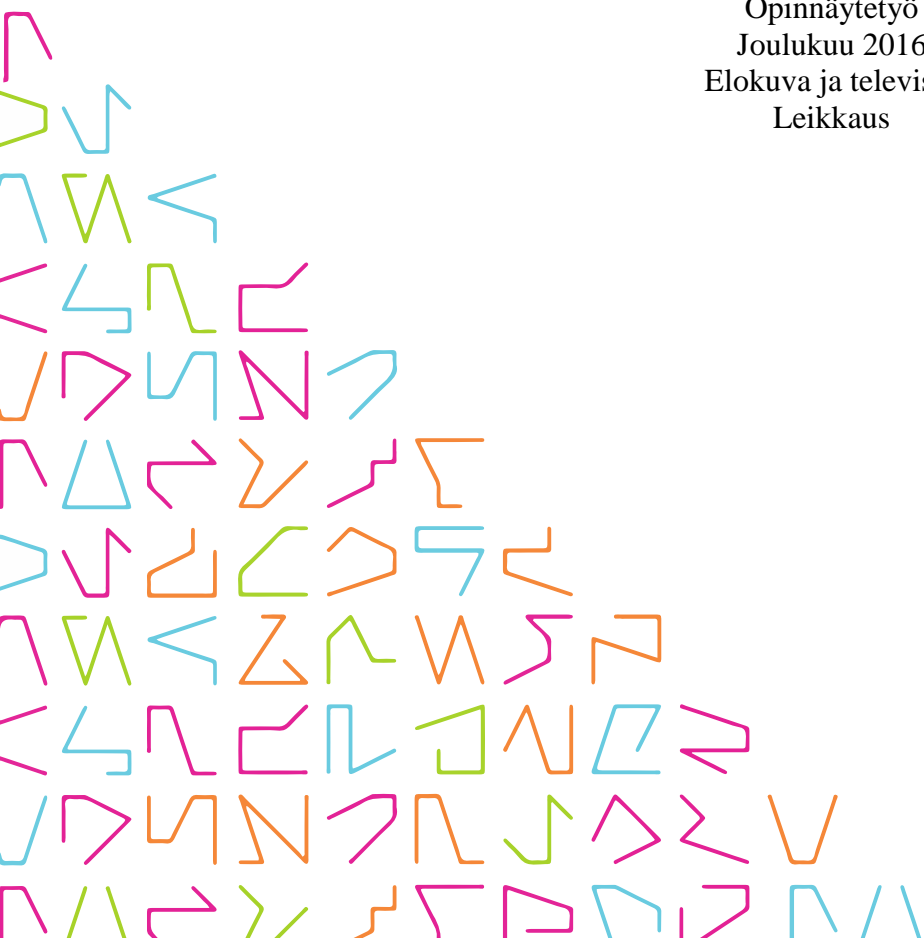

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusvideo-opas Elisa Oyj:n kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimin tueksi

Marie Syrjälä

Opinnäytetyö
Joulukuu 2016
Elokuva ja televisio
Leikkaus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Elokuva ja televisio
Leikkaus

SYRJÄLÄ MARIE:

Koulutusvideo-opas Elisa Oyj:n kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimin tueksi

Opinnäytetyö 32 sivua, joista liitteitä 8 sivua
Joulukuu 2016

Opinnäytetyön käytännön työn tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa Elisa Oyj:n kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimille koulutusvideo-opas, koska koulutusvideoiden tarve on kasvanut eikä koulutustiimin jäsenillä ole video-ilmaisun osaamista. Koulutusvideo-opas oli itseopiskelumateriaali. Haasteena oli, miten materiaalista saadaan sellainen, että opiskeluun ei tarvita kouluttajan tai perehdyttäjän tukea.

Opinnäytetyön teoreettisessa osuudessa tutkittiin itseopiskelumateriaalin tekemisen haasteita. Teoriamateriaalin avulla löytyi paljon asioita, joita tulee ottaa huomioon, kun tehdään itseopiskelumateriaalia. Esimerkiksi materiaalin suunnitteluun tulee käyttää paljon aikaa ja pohtia sitä, ketkä materiaalia tulevat käyttämään.

Koulutusvideo-opas toteutettiin PowerPoint-muodossa. Sisällöstä pyrittiin saamaan mahdollisimman selkeä, ja se sisältää paljon aikaa säästäviä käytännön ohjeita.

Koulutusvideo-oppaan toimivuus selvitettiin haastatteluin. Haastateltavina oli kaksi koulutusasiantuntijaa sekä yksi asiakaspalvelun työntekijä. Asiakaspalvelijan avulla saatiin selvitettyä, miten uusi, tiimiin tuleva koulutusasiantuntija pystyy hyödyntämään materiaalia.

Haastattelujen pohjalta oppaan sisältöön löytyi kehityskohtia. Oppaaseen toivottiin lisäksi esimerkiksi äänenkäyttöön liittyviä huomioita sekä tietoa kuvien tekijänoikeuksista. Haastatteluissa myös selvisi, että materiaalia pystyy hyödyntämään itseopiskelussa.

Koulutusvideo-opasta käytetään osana koulutusasiantuntijan perehdytysohjelmaa. Nykyiset koulutusasiantuntijat hyödyntävät materiaalia aina, kun uusi koulutusvideoprojekti on alkamassa.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Film and TV
Editing

SYRJÄLÄ MARIE:

Video Making Guide for Training Team at Elisa Ltd

Bachelor's thesis 32 pages, appendices 8 pages
December 2016

The demand for training videos has grown at Elisa Ltd. Elisa has a training team who make all the training materials. The team members have not studied video making previously. The practical purpose of the thesis was to design and implement a guide for video making.

The guide was to be used as self-study material. One of the challenges when designing self-study material is how to modify the material so it can be used without the help of a trainer, a tutor or a fellow student.

The theoretical part of the thesis centralizes on the challenges of self-study material. Several observations were made of what should be taken into consideration. For example it takes more time and effort to design self-study material. It is also necessary to think about the skill levels of the people who will be using the material.

The functionality of the guide as self-study material was examined by interviews. The interviews helped to find a number of areas for the video guide that needed further development. It also became clear that the material was suitable for self-studying.

The guide will be used as part of the training program for a new training team member. The current team members will also use the material when they start a new project that deals with designing and making a training video.

Key words: self-study, training video, educational video, educational material

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TUTKIMUKSEN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT.....	6
	2.1 Kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimin rooli Elisa Oyj:n organisaatiossa.....	6
	2.2 Koulutusasiantuntijat ja kouluttajat Elisa Oyj:ssä.....	6
	2.3 Tutkimuksen tavoitteet.....	7
	2.4 Haasteet.....	8
3	KOULUTUSMATERIAALIN LAATIMINEN.....	9
	3.1 Itseopiskelumateriaali.....	9
	3.2 Itseopiskelumateriaalin haasteet.....	9
4	KOULUTUSVIDEO-OPAS KOULUTTAMINEN JA OSAAMISEN KEHITTÄMINEN -TIIMILLE.....	13
	4.1 Oppaan rakenne ja sisältö.....	13
	4.2 Kohderyhmä.....	14
	4.3 Oppaan toteutusaikataulu.....	15
	4.4 Tekijät ja yhteistyökumppanit.....	16
	4.5 Resurssit.....	16
	4.6 Levitys.....	17
5	KOULUTUSMATERIAALIN TESTAAMINEN.....	18
	5.1 Haastattelu menetelmänä.....	18
	5.2 Haastattelun toteutus.....	18
	5.3 Tutkimusaineiston analyysi.....	19
	5.4 Itseopiskelumateriaalin arviointi.....	20
	5.5 Tulokset.....	21
	5.6 Luotettavuus.....	22
6	YHTEENVETO.....	23
	LÄHTEET.....	24
	LIITTEET.....	25
	Liite 1. Koulutusvideo-opas Elisa Oyj:n kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimin tueksi.....	25
	Liite 2. Haastattelukysymykset koulutusasiantuntijalle.....	32

1 JOHDANTO

Aloitin helmikuussa 2016 työt Elisa Oyj:n kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimissä koulutusasiantuntijan tehtävissä. Esimieheni piti etuna sitä, että minulla oli media-alan opintoja ja niitä pystyisi hyödyntämään videomuotoisen koulutusmateriaalin toteuttamisessa. Tällä hetkellä olen ainoa tiimimme jäsen, jolla on video-ilmaisun opintoja taustalla.

Koska koulutusvideoita käytetään yhä enemmän, tarve videomuotoisen koulutusmateriaalin laatimiseen oli ilmeinen. Tähän tarpeeseen vastattiin tekemällä *Koulutusvideo-opas* kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimille. Opas sisältää ohjeita koulutusvideon suunnitteluun ja toteutukseen.

Opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa tutkin, voidaanko samaa koulutusvideo-opasta hyödyntää sekä uuden koulutusasiantuntijan perehdytyksessä että nykyisten koulutusasiantuntijoiden koulutusvideoprojekteissa. Lisäksi tarkastelen haastatteluiden avulla, millaisia haasteita oppimateriaalin itseopiskelussa nousee eteen.

Kirjallinen raportti koostuu työn taustasta ja lähtökohdista ja koulutusmateriaalin laitimisesta keskittyen itseopiskelumateriaalin haasteisiin. Lisäksi raportti sisältää kuvauksen oppaan sisällöstä ja sen rakenteesta, oppaan testaamisesta sekä löydetyistä havainnoista.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimin rooli Elisa Oyj:n organisaatiossa

Työnantajani Elisa Oyj on "suomalainen tietoliikenne-, ICT- ja online-palveluyritys, jonka asiakkaana on 2,3 miljoonaa kuluttajaa, yritystä ja julkishallinnon organisaatiota" (Elisa lyhyesti 2015). Asiakassegmenteistä Elisan ohjausmalli on jaettu Henkilöasiakasyksikköön sekä Yritysassiakasyksikköön.

Elisan kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimi kuuluu organisaatiossa henkilöasiakasyksikköön. Tämä tarkoittaa sitä, että tiimin tehtävänä on tukea henkilöasiakasrapinnassa toimivia työntekijöitä.

Henkilöasiakasyksikkö on jaettu edelleen pienempiin yksiköihin, kuten liiketoiminnallisiin yksiköihin sekä markkinointiin ja viestintään erikoistuneisiin yksiköihin. Yksi näistä yksiköistä on HY Henkilöasiakaskohtaukset. Se sisältää mm. seuraavat tulosityksiköt: Henkilöasiakkaiden asiakaspalvelut eli asiakaspalvelussa toimivat työntekijät, Asiakaskahvinkannan eli muun muassa myymälöissä toimivat työntekijät sekä Asiakaskohtauksten kehityksen ja tuen, johon kuuluu tukioorganisaatiota, mm. kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimi.

Kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimin esimiehenä toimii kehityspäällikkö Annika Ilmaranta. Koulutuspäällikkönä toimii Teemu Olli. Koulutusasiantuntijoina ovat Laura Niemelä, Jari Tuunanen, Timo Vatanen sekä Marie Syrjälä.

Kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimin pääasiallinen tehtävä on tukea asiakaspalvelun sekä myymälöiden työntekijöiden osaamista ja tavoitteisiin pääsyä.

2.2 Koulutusasiantuntijat ja kouluttajat Elisa Oyj:ssä

Varsinaisiin koulutusasiantuntijan tehtäviin kuuluvat koulutuslogistiikasta huolehtiminen yhteistyössä resurssipalveluiden kanssa sekä koulutusmateriaalien suunnittelu ja toteutus.

Organisaatiossamme kouluttajina toimivat erikseen valitut asiakaspalvelun ja myymälöiden työntekijät. Kouluttajat kouluttavat muita työntekijöitä siis oman toimensa ohella. Kouluttajat hoitavat uusien työntekijöiden koulutuksen sekä nykyisten työntekijöiden lisäkoulutuksen eli syvemmän tason sopimus- ja laskutusosaamista sekä teknisen tuen tekemisen hallitsemista. Koulutukset toteutetaan lähikoulutuksina tai, jos osallistujia on eri paikkakunnilta, virtuaalisesti videoneuvotteluyhteyden kautta.

Jotta koulutukset olisivat tasalaatuisia ja samansisältöisiä paikkakunnasta ja kouluttajasta riippumatta, koulutuksissa tulee olla mietittynä tarkkaan sen sisältö ja materiaalit. Koulutuksen sisällön ja koulutusmateriaalien tuottaminen kuuluvat kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimin vastuulle.

Kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimi myös tukee kouluttajia esimerkiksi kouluttajapalavereissa. Kyseinen palaveri järjestetään aina pari päivää ennen koulutuksen alkua. Koulutusasiantuntija ja kouluttaja käyvät yhdessä läpi materiaalit sekä ajankohtaisia asioita, joita koulutuksessa tulee ottaa huomioon. Koulutusasiantuntija pitää yhdessä Elisan resurssipalveluiden kanssa huolen siitä, että kouluttajalla on ennen koulutuksen alkua tarvittavat resurssit, kuten tietokoneet, tilat sekä perehdyttäjät.

Yhtenä osana koulutusasiantuntijan tehtävää on erilaisten koulutusmateriaalien suunnittelu ja tuottaminen. Nykyään videoformaatti on kätevä tapa jakaa tietoa isolle joukolle työntekijöitä. Esimerkiksi vaikeasti ymmärrettävä aihe voi olla selkeämpi esittää yksinkertaistettuna animaationa videolla kuin pelkästään tekstimuodossa vaikkapa sisäisenä tiedotteena.

2.3 Tutkimuksen tavoitteet

Työn tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa koulutusvideo-opas kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimin koulutusasiantuntijoille.

Opas on itseopiskelumateriaali, jota voidaan hyödyntää koulutusvideoprojektin suunnittelu- sekä toteutusvaiheessa. Oppaan tavoitteena on olla niin selkeä, että sitä ei tarvitse erikseen käydä esimerkiksi perehdyttäjän kanssa läpi, eikä asioita tarvitse kouluttaa lähikoulutuksessa. Opas sisältää hyperlinkkejä edistyneempiin materiaaleihin, joiden avulla omaa osaamista voi syventää. (Liite 1.)

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää millaisia haasteita itseopiskelumateriaalin suunnittelussa voidaan kohdata.

2.4 Haasteet

Projektin haasteena voisi pitää sitä, että koulutusvideo-opasta ei hyödynnetä vaan se jää muiden dokumenttien jalkoihin. Koulutusasiantuntijat eivät löydä opasta sitä tarvittaessa ja sen hyödyntäminen unohtuu. Minimoin riskin siten, että koulutusvideo-opas on uuden koulutusasiantuntijan perehdytysohjelmassa pakollisena osiona. Uudelle koulutusasiantuntijalle myös varataan aikaa kalenterista oppaan läpikäyntiin ja pidetään huolta, että perehdyttäjä vastaa mahdollisiin oppaasta nouseviin kysymyksiin.

Koska opas löytyy helposti Training Lounge -verkkoympäristön perehdytysohjelmasta, uuden työntekijän on helppo löytää se myös myöhemmin, kun koulutusvideoprojekti on alkamassa, ja voi kerrata oppaan sisältämiä asioita.

Koulutusopas viedään myös koulutustiimin sisäiseen Sharepoint-verkkotyöskentelyalustaan. Nykyisille koulutusasiantuntijoille mainostetaan koulutusopasta tiimin viikkopalaverissa. Lisäksi tieto tuodaan nostona koulutustiimin Sharepointin etusivulle uutisvirtaan.

Oppaan tekijä sitoutuu mainostamaan opasta ja sen hyödyntämistä ensimmäisen puolen vuoden aikana oppaan julkaisusta tiimin jäsenille aina, kun tiimiin tulee toimeksiantona uusi videomuotoinen koulutusmateriaaliprojekti.

3 KOULUTUSMATERIAALIN LAATIMINEN

3.1 Itseopiskelumateriaali

Itsenäiseen opiskeluun tarkoitettulla materiaalilla koulutettava pystyy opiskelemaan asian itsenäisesti ilman kouluttajan tai opettajan ohjeistuksia tai neuvoja. Materiaali voi tietenkin olla pelkkää tekstiä, jonka avulla kerrotaan opittavasta asiasta. Usein materiaali sisältää kuitenkin myös havainnollistavia kuvia, videoita, ääntä ja jopa erilaisia harjoituksia tai tehtäviä. (Vihmalaakso 2012, 11.)

Itseopiskelukokonaisuudella voidaan joko korvata kokonaan perinteinen lähikoulutus tai itseopiskelumateriaalia voidaan käyttää tukemaan toista pedagogista metodia (Vihmalaakso 2012, 11). Materiaalin avulla koulutettava voi opiskella asian silloin, kun se sopii omaan aikatauluun. Lisäksi samaa materiaalia voi käyttää myöhemmin asian kertaamiseen (Vihmalaakso 2012, 13).

Mäkitalon ja Wallinheimon (2012, 30) mukaan "opetuksen kolme tärkeintä osatekijää ovat tavoite, sisältö ja menetelmä". Itseopiskelussa ja muissa uusissa, kokeilevissa koulutusmuodoissa vain menetelmä muuttuu vaikka koulutuksen tavoite ja sisältö pysyvät ennallaan. Esimerkiksi tavoite voi olla opettaa koulutettavalle editointiohjelmiston käytön perusteet. Sisältö muodostuu muun muassa ohjelmiston valikoiden ja perustoimintojen läpikäynnistä. Jos menetelmänä on lähikoulutus, opettaja demonstroi ohjelman käyttöä ja koulutettavat tekevät harjoituksia. Kun menetelmä muuttuu itseopiskeluksi, voidaan koulutuksen tavoite ja sisältö pitää ennallaan. Menetelmän kautta joudutaan miettimään uudelleen, miten asiat tuodaan koulutettavalle siten, että hän pystyy sisäistämään tiedon itsenäisesti ilman opettajan tukea.

Isoin itseopiskelun hyöty Niinimäen (2003, 32) mukaan on ehdottomasti kustannustehokkuus. Itseopiskelussa on helppo kouluttaa isoja opiskelijamääriä kohtuullisilla kustannuksilla.

3.2 Itseopiskelumateriaalin haasteet

Niinimäen (2003, 14) Turun ammattikorkeakoululle toteuttamassa tutkimuksessa keskityttiin verkossa tapahtuvaan itseopiskeluun. Tutkimuksen pohjalta voi silti yleistää, että

itseopiskelussa kouluttajan työssä suunnittelun osuus on erittäin korostunut verrattuna esimerkiksi perinteiseen lähikoulutukseen. Materiaali tulisi suunnitella siten, että se “ohjaa opiskelijaa riittävästi ilman opettajan jatkuvaa tukea sekä testaa opiskelijan tietoa mielekkäällä tavalla antaen riittävästi palautetta itseopiskelun tueksi”. (Niinimäki 2003, 14.)

Yksi tapa ohjata opiskelijoita on laatia selkeä sisällysluettelo. Toteuttamani koulutusvideo-oppaan alussa on jäsenelty sisällysluettelo, josta pääsee linkkiä klikkaamalla suoraan haluttuun osioon.

Olisi myös hyvä, että materiaali olisi selkeä ja yksinkertainen. Kokonaisuus pitäisi olla helposti silmäiltävissä ja hahmotettavissa. (Vihmalaakso 2012, 12-13.) Näin opiskelijan on helpompi ymmärtää kokonaisuus sekä pienten asioiden väliset yhteydet. Selkeys ja yksinkertaisuus kannattaa myös ulottaa itse tekstisisältöön. Tekstin tulisi olla helposti ymmärrettävää. Liian vaikeaa terminologiaa kannattaa välttää. (Vihmalaakso 2012, 13.) Sisällön tulee edetä loogisesti ja luontevasti asiasta toiseen.

Niinimäen (2003, 41) tutkimuksessa selvisi myös, että itseopiskeltavia opintojaksoja on työläämpi suunnitella kuin perinteisiä ja työpanos keskittyy lähes täysin suunniteluun ja materiaalien päivittämiseen. Suunnitteluvaiheeseen kannattaa siis varata enemmän aikaa, jotta materiaalien työstöön voidaan paneutua ja ottaa huomioon sen vaatimat lisätarpeet.

Kohderyhmän tiedostaminen on erittäin tärkeä asia ottaa huomioon itseopiskelumateriaalia suunniteltaessa. "Mitä paremmin opettaja tai kouluttaja tuntee opiskelijansa, sitä helpompi hänen on löytää opiskelijoilleen sopiva, yhteinen polku kohti oppimista" (Mäkitalo & Wallinheimo 2012, 39). Myös koulutettavien tietotaito on hyvä tiedostaa. Jos materiaalin käyttäjät eivät ole esimerkiksi tietoteknisesti orientoituneita, saattaa jossain tilanteessa olla helpompaa, että materiaali annetaan heille tulostettuna.

Itseopiskelumateriaali tulisi suunnitella siten, että se myös osaa vastata koulutettavan mahdollisiin kysymyksiin jo etukäteen, koska itseopiskelussa opettajan tuki puuttuu. Yksi vaihtoehto voi olla esimerkiksi jonkinlainen keskustelupalsta, jonka avulla koulutettavat antavat vertaistukea toisilleen. Jos materiaalissa on erilaisia tehtäviä tai testejä,

tulisi koulutettavan saada niistä rakentavaa palautetta oppimisen tueksi. (Niinimäki 2003, 14.)

Olisi hyvä, jos itseopiskelumateriaalin käyttäjillä olisi myös mahdollisuus antaa materiaalista palautetta. Jos materiaali ei ole tarkoitukseen sopiva (esimerkiksi huonosti toteutettu tai sisältö epälooginen), jää materiaalin käyttö vähäiseksi. (Vihmalaakso 2012, 32.)

Elisan koulutusvideo-opas sijoitettiin tiimin sisäiseen verkkotyöskentelyalustaan Sharepointiin. Tiedoston alla on keskustelualue, johon materiaalin käyttäjä voi kirjoittaa huomioitaan. Tosin tiimimme on pieni ja kommunikoimme keskenämme päivittäin, joten suora palaute materiaalin tekijälle pikaviestimien ja videoneuvottelujärjestelmien kautta onnistuu käytännössä tehokkaammin. Palautteenanto on tiimin jäsenille tuttua. Siihen kannustetaan ja sitä hyödynnetään päivittäin. Esimerkiksi kun koulutusasiantuntija on työstänyt koulutusmateriaalia, hän saattaa pyytää yhtä tai useampaa kollegaansa tarkistamaan sen ja antamaan palautetta. Tiimin avoin ilmapiiri ja kommunikointitavat auttavat varmasti, jos tulevaisuudessa koulutusvideo-opasta käytettäessä tulee esille kehittämistarpeita.

Itseopiskelussa vastuu oppimisesta siirtyy enemmän koulutettavalle itselleen. (Niinimäki 2003, 29). Ilman muiden opiskelijoiden ja opettajan tukea, itseopiskelumateriaalin tulee pystyä ohjeistamaan, ohjaamaan ja neuvomaan opiskelijaa. Esimerkiksi kun lähikoulutuksessa opettaja esittää kysymyksen ja valitsee yhden opiskelijan kertomaan oikean vastauksen, muut opiskelijat lakkaavat samalla ajattelemasta ja saavat suoraan oikean vastauksen. Itseopiskelussa opiskelijalla ei ole samanlaista tukiverkkoa vaan hän joutuu itse miettimään vastaukset kaikkiin kysymyksiin. Itseopiskelu on siis myös intensiivisempää ja vaatii opiskelijalta enemmän ponnisteluja.

Materiaalin tekninen toteutus tulisi ottaa huomioon jo suunnitteluvaiheessa, esimerkiksi onko kyseessä esimerkiksi PDF-tiedosto vai toteutetaanko materiaali verkkooppimisolun interaktiivisia toimintoja hyödyntämällä. Vihmalaakso (2012, 12) painottaa, että itseopiskelumateriaalin tulee olla koulutettavalle helppokäyttöinen toteutustavasta riippumatta. Jos materiaali vaatii esimerkiksi lisäohjelman asentamisen tietokoneelle, saattaa koulutettava törmätä teknisiin haasteisiin. Jos materiaali on nettisivuilla, saattaa se näyttää erilaiselta riippuen esimerkiksi käyttöjärjestelmästä tai selaimesta. Materiaalin helppokäyttöisyys onkin siis otettava huomioon hyvissä ajoin suunnittelu-

vaiheessa. Jos materiaalia on haastavaa ottaa käyttöön, heikentää se opiskelijan motivaatiota oppia asiaa. (Vihmalaakso 2012, 12.)

Jos materiaalissa käytetään havainnollistavia kuvia, niiden tulisi olla hyvälaatuisia, johdonmukaisia sekä ajankohtaisia (Vihmalaakso 2012, 13). Kuva ei saa olla liian pieni, jolloin siitä ei saa kunnolla selvää. Se ei myöskään kannata olla liian iso, jotta kuvan hahmottaminen vaikeutuu. Esimerkiksi jos kuva on sähköisessä muodossa, on kuvan tulkinta vaikeampaa jos sivua tarvitsee vierittää alaspäin koko kuvan nähdäkseen.

Vihmalaakson (2012, 34) haastattelemat itseopiskelumateriaan käyttäjät pitivät materiaalin tärkeimpinä ominaisuuksina ajantasaisuutta, selkeyttä ja ymmärrettävyyttä. Jos materiaali sijaitsee verkossa, olisi hyvä jos materiaalia voisi lukea suoraan verkkoselaimella sen sijaan, että sitä tarvitsee ladata erikseen omalle tietokoneelle (Vihmalaakso 2012, 34).

Elisan koulutusvideo-opas on toteutettu PowerPoint-muodossa, mutta se avautuu SharePoint-ympäristössä suoraan selaimen. Tiedoston voi myös ladata omalle tietokoneelle ja tarvittaessa tulostaa paperille.

4 KOULUTUSVIDEO-OPAS KOULUTTAMINEN JA OSAAMISEN KEHITTÄMINEN -TIIMILLE

4.1 Oppaan rakenne ja sisältö

Koulutusvideo-opas kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimille on PowerPoint-tiedosto, joka sisältää käytännön ohjeita koulutusvideon suunnitteluun sekä toteutukseen. PowerPoint valikoitui toteutustavaksi siksi, että se on helposti silmäiltävissä ja sitä on tarvittaessa helppo päivittää.

Opas on jaettu selkeästi kahteen eri osioon: suunnitteluvaiheeseen sekä toteutusvaiheeseen (Liite 1).

Suunnittelu-osio sisältää omat osiot toimeksiannolle sekä käsikirjoitukselle. Osioissa kerrotaan, mitä tulee ottaa huomioon ja mitkä asiat ovat tärkeitä. Oppaan toteutusvaiheen otsikossa on maininta, että ennen kuin toteutusvaiheeseen siirrytään, tulee suunnitteluvaiheessa syntynyt käsikirjoitus olla toimeksiantajan hyväksymä.

Toteutus-osiossa käydään läpi materiaalivaihtoehdot ja mitä niissä tulee ottaa huomioon. Videomateriaalille, animoinnille ja tehosteille, kuville, äänelle, musiikille, leikkaukselle sekä julkaisulle on materiaalissa omistettu omat osiot.

Oppaan videomateriaali-otsikon alla ei kerrota kuvakerronnan perusteita vaan annetaan ohjeita siihen, mikä videokuvauksessa tulisi ottaa huomioon. Kuvakerronnan perusasioihin on linkitetty internetistä löytyvät ohjeet, jossa on tarkemmin kerrottu esimerkiksi eri kuvakokojen merkityksestä.

Kuten videomateriaali-osion esimerkistä huomataan, opas ei ole teorettinen materiaali videokuvauksen perusteista vaan enemmänkin käytännön ohjeita sisältävä opas, jonka tarkoitus on tehostaa ja helpottaa koulutusvideon suunnittelu- ja toteutusprosessia.

Kun koulutusasiantuntija on käynyt oppaan läpi, hänellä on vahvempi tietotaito koulutusvideon suunnittelu- ja toteutusprosessista. Oppaan sisällön sisäistämisen jälkeen koulutusasiantuntijalla on myös vahvempi pohja toimia yhteistyössä toimeksiantajan kanssa

suunnitteluvaiheessa. Koulutusasiantuntija tietää, mitä asioita koulutusvideotoimeksianto vaatii ja osaa pyytää tarvittavaa tietoa sekä materiaaleja toimeksiantajalta.

Koulutusvideoprojektin toteutusvaiheessa koulutusasiantuntija saa oppaasta aikaa säästäviä käytännön ohjeita, jolloin työaikaa ei tarvitse tuhjata turhiin kokeiluihin vaan tukeudutaan hyväksi havaittuihin toimintatapoihin. Kun koulutusasiantuntija tutustuu oppaan avulla erilaisiin toteutusvaihtoehtoihin, on myös helpompi keksiä uudenlaisia toteutustapoja videon sisältöön (esimerkiksi animaatioiden hyödyntäminen).

4.2 Kohderyhmä

Koulutusvideo-oppaalla on kaksi kohderyhmää. Ensimmäinen kohderyhmä on uusi kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimin koulutusasiantuntija. Hän suorittaa Training Lounge -verkkokoulutusympäristössä olevan koulutusasiantuntijan perehdytysohjelman. Se sisältää seuraavat osuudet: esimiehen osuus, laitteet, tunnukset ja järjestelmät, koulutuspäällikön osuus, kollegan osuus, vierailut sekä järjestelmäoppaat. Esimiehen osuus sisältää työsuhteeseen liittyviä asioita, joita käydään esimiehen johdolla läpi.

Laitteet, tunnukset ja järjestelmät -osuus sisältää tarkistuslistan laitteista (muun muassa tietokone ja kuulokkeet), järjestelmistä (esimerkiksi Camtasia-editointiohjelma) sekä tunnuksista ja oikeuksista (esimerkiksi tiimin sisäiselle postituslistalle), jotka tulee tilata työsuhteen alussa.

Koulutuspäällikön osuudessa koulutuspäällikkö käy uuden työntekijän kanssa läpi koulutusprosessiin ja koulutuslogistiikkaan liittyviä asioita sekä kertoo tarkemmin tärkeimmistä yhteistyökumppaneista ja sidosryhmistä.

Kollegan osuus on itse työhön perehdyttävää tekemistä. Se on niin ikään tarkistuslista, jonka avulla voi seurata, että kaikki tarvittavat asiat tulevat perehdytettyä. Kollegan osuus sisältää muun muassa Outlook-sähköpostiohjelman kalenterin käyttöä ja yhteis-sähköpostilaatikon toimintaohjeita. Osuudessa kollega myös kertoo normaalista työvii-kosta, työtavoista sekä esittelee menossa olevia projekteja.

Vierailut-osuuden avulla varmistetaan, että uudelle koulutusasiantuntijalle tulee laaja käsitys sidosryhmistä ja tahoista, keille koulutusmateriaaleja tehdään. Vierailut-

osuudessa käydään muun muassa tutustumassa asiakaspalvelun arkeen, Elisan myymälätyöntekijöiden työhön sekä vierailaan matriisipalavereissa.

Viimeinen osuus on nimeltään järjestelmäoppaat. Sieltä löytyvät tarkemmat oppaat esimerkiksi Camtasia-editointiohjelman käyttöön tai Lectora-ohjelman käyttöön, jolla tehdään interaktiivisia verkkokoulutuksia Training Lounge -ympäristöön.

Koulutusvideo-opas Kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimille tulee Järjestelmäoppaat-osioon. Uusi työntekijä tutustuu materiaaliin itsenäisesti ensimmäisten työviikkojen aikana.

Toinen kohderyhmä on nykyiset koulutusasiantuntijat. Suurin osa Kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen -tiimin koulutusasiantuntijoista ei ole opiskellut media-alaa tai videoilmaisua. Kaikki ovat kuitenkin olleet mukana koulutusvideoiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Koulutusvideo-oppaan tarkoitus nykyisille koulutusasiantuntijoille on arjen helpottaminen ja tekemisen nopeuttaminen. Näin vältetään samojen virheiden tekemiseltä. Koulutusopas sisältää myös aikaa säästäviä ohjeita, jolloin koulutusvideon suunnittelu ja toteutus onnistuvat tehokkaammin ja työaika voidaan suunnata järkevämmiin suunnittelu- ja toteutusprosessiin.

4.3 Oppaan toteutusaikataulu

Idea koulutusvideo-oppaasta syntyi keväällä 2016. Esimieheni Annika Ilmaranta sai ajatuksen, että tiimillä olisi jonkinlainen opas, jonka avulla voitaisiin jakaa videon suunnittelun ja tekemisen ohjeita.

Aloitin oppaan suunnittelun kesäkuussa 2016. Suunnittelun aikana mietin oppaalle rakenteen sekä etsin tietoa muun muassa internetistä sekä käytin hyväksi Camtasia-editointiohjelman valmiita käyttöoppaita löytääkseni hyödyllisiä ohjeita, joilla voi nopeuttaa projektin leikkausvaihetta.

Käytin hyväksi omaa tietotaitoa, jota olin saanut opiskellessani elokuva- ja TV-ilmaisua. Olin Elisan koulutusasiantuntijan roolissa suunnitellut ja toteuttanut eri toimiksiantajien pyynnöstä kevään 2016 aikana neljä koulutusvideota eri tarkoituksiin. Näiden projektien pohjalta olin saanut paljon tietoa, mitä asioita pitää ottaa huomioon

koulutusvideota suunnitellessa ja toteuttaessa, olin löytänyt aikaa säästäviä ohjeita, olin tehnyt virheitä ja oppinut niistä sekä olin saanut ymmärrystä siitä, millainen video sopii mihinkin tarkoitukseen. Oppaan avulla pystyin jakamaan tätä tietoa muille koulutusasi-
antuntijoille.

Oppaan toteutus alkoi elokuussa 2016. Oppaan valmistumiseen ei oltu sovittu tarkkaa aikataulua. Opas valmistui lokakuussa. Esimieheni tarkisti oppaan sisällön ja hyväksyi sen.

4.4 Tekijät ja yhteistyökumppanit

Vastasin koulutusvideo-oppaan suunnittelusta ja toteutuksesta. Hoidin myös oppaan levityksen ja huolehdin siitä, että opasta mainostettiin tiimin viikkopalaverissa sekä koulutustiimin sisäisessä verkkotyöskentelyalustassa Sharepointissa. Lisäksi huolehdin siitä, että seuraavien koulutusvideo-toimeksiantojen yhteydessä koulutusasi-
antuntijoille mainitaan oppaan olemassaolosta ja pyydetään hyödyntämään opasta koulutusvideon suunnittelu- ja toteutusvaiheessa.

Koulutusvideo-opasta testattiin kahdella koulutusasi-
antuntijalla. Haastattelun avulla selvitettiin, miten materiaali toimi itseopiskelussa ja tarvittiinko sen lisäksi muuta tukea. Tämän lisäksi opasta testattiin yhdellä tiimin ulkopuolisella Elisan työntekijällä. Näin saatiin testattua, miten opas toimii uuden koulutusasi-
antuntijan perehdytysohjelman osana.

4.5 Resurssit

Oppaan suunnittelu ja toteutus ei vaatinut rahallista resurssia. Opas tehtiin työajalla. Oppaan suunnitteluun ja toteutukseen kulunut aika saadaan hyödynnettyä takaisin, kun jatkossa koulutusasi-
antuntijat suunnittelevat ja toteuttavat koulutusvideoprojektit tehokkaammin sen sijaan, että tehtäisiin turhaa työtä tai tehtäisiin asioita jopa täysin väärin, mikä aiheuttaa lisätyötä.

Oppaan toteutukseen käytettiin työtietokonetta sekä PowerPoint-ohjelmaa.

4.6 Levitys

Oppaan tekijä vei valmiin oppaan koulutustiimin sisäiseen verkkotyöskentelyalustaan Sharepointiin. Sieltä se linkitetään myös Uuden koulutusasiantuntijan perehdytysohjelmaan, joka sijaitsee verkko-oppimisympäristö Training Loungessa. Oppaan tekijä tiedotti koulutustiimiä tiimin viikkopalaverissa ja lisäsi tiedon myös Sharepointin uutisivulle.

5 KOULUTUSMATERIAALIN TESTAAMINEN

5.1 Haastattelu menetelmänä

Valitsin haastattelun tiedonkeruumenetelmäksi, sillä "haastatteluilla saadaan nopeasti kerätyksi syvällistäkin tietoa kehittämisen kohteesta" (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2010, 95). Haastattelulla pystytään korostamaan yksilöä ja hänen mielipiteitään sekä haastateltava pystyy tuomaan mielipiteitään julki vapaasti (Ojasalo ym. 2010, 95).

On olemassa erilaisia haastattelumenetelmiä. Ne eroavat toisistaan lähinnä siten, miten tarkkaan kysymykset on muotoiltu ja miten paljon haastattelutilanteessa pystytään joustamaan. Jos halutaan kerätä tarkkaa faktaa, voi strukturoitu lomakehaastattelu olla menetelmänä paras. Tällöin haastateltava pystyy lomakkeen rajoissa ja vastaa kysymyksiin tietyssä järjestyksessä. Tarkentavia lisäkysymyksiä ei ole mahdollista esittää. Toisessa ääripäässä on syvähaastattelu, jossa etukäteen päätetään haastattelun teema. Haastatteli- ja haastateltava keskustelevat avoimesti aiheista teeman ympärillä. (Ojasalo ym. 2010, 97.)

Käytin haastattelumenetelmänä puolistrukturoitua haastattelua. Tämä tarkoittaa sitä, että laadin kysymykset etukäteen, mutta pystyin haastattelun aikana vaihtamaan niiden paikkaa (Liite 2). Lisäksi saatoin haastattelun aikana kysyä tarkentavia kysymyksiä.

5.2 Haastattelun toteutus

Valitsin haastateltavaksi kaksi nykyistä koulutusasiantuntijaa. Lisäksi halusin testata, miten uusi koulutusasiantuntija pystyy hyödyntämään materiaalia. Tähän tarkoitukseen pyysin Elisalla työskentelevää asiakaspalvelijaa käymään materiaalin läpi, minkä jälkeen haastattelin myös häntä.

Haastattelu on vuorovaikutusta ja se vaatii luottamusta osapuolten välillä (Ojasalo ym. 2010, 97). Tähän perustuen ennen haastattelun alkua kerroin haastateltavalle, miksi haastattelen ja mihin haastattelua käytetään. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluna videoneuvotteluyhteyden kautta. Olin varannut jokaiseen haastatteluun puoli tuntia aikaa. Toteutin haastattelut saman arkipäivän aikana.

En nauhoittanut haastatteluja, mutta kirjoitin tekstinkäsittelyohjelmalla ylös samaan aikaan kun haastateltava puhui. Tämä tuntui itselle luonnollisimmalle tavalle pitää kirjaa asioista, joita haastateltava kertoi. Pystyin keskustelutilanteessa myös itse keskittymään paremmin, kun kirjoitin asioita samalla ylös. Ylöskirjoituksesta jäi pois useita täytesanoja sekä se, jos haastateltava ei ymmärtänyt kysymystä ja muotoilin sen eri lailla.

Olin tarkoituksella laatinut muutaman samantyyppisen kysymyksen: "puuttuiko oppaasta jotain?", "jäikö jostain aiheesta kysyttävää?" sekä "muuta kehitysideoita?" (Liite 2). Kaikkiin kolmeen kysymykseen voisi vastata samalla tavalla. Olen itse aiemmin huomannut, että jos kysyy samaa asiaa erilailla, saa eri vastauksia. Tavoitteena oli, että myös näissä haastatteluissa saisin samaa asiaa eri sanamuotoiluilla kysyttäessä erilaisia vastauksia.

5.3 Tutkimusaineiston analyysi

Haastattelun analyysissä käytin apuna muistiinpanoja, joita oli kirjoittanut haastattelutilanteessa. Luokittelin aineiston teemoittain ja etsin niistä yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Kysyessäni haastateltavien omasta taustasta sain varmuuden, että kenelläkään haastateltavista ei ollut aiempia opintoja videoilmaisuudesta tai media-alalta. Koulutusasiantuntijat olivat tehneet yli kymmenen koulutuskäyttöön tarkoitettua videota. Asiakaspalvelijalla ei ollut kokemusta videotuotannosta.

Halusin tietää kokivatko haastateltavat, että koulutusvideo-oppaasta on heille hyötyä sekä millaisissa tilanteissa he voisivat opasta hyödyntää. Koulutusasiantuntijat kertoivat, että eniten oppaasta on hyötyä kun he saavat uuden toimeksiannon koulutusvideon toteuttamiseksi. Toinen koulutusasiantuntijoista mainitsi, että toimeksiantoja tulee välillä harvoin ja *"menee aikaa hukkaan kun alkaa muistelemaan miten projektissa pääsee liikkeelle"* (Tuunanen, 10.11.2016). Haastattelussa myös ilmeni, että opas käy hyvin muistilistasta mitä kaikkea pitää ottaa videoprojektissa huomioon. Videosuunnittelussa pääsee oppaan avulla tehokkaammin liikkeelle.

Myös asiakaspalvelija koki video-oppaasta hyödyn ja kertoi että sitä voisi myös hyväksikäyttää tilanteessa, jossa he haluavat toteuttaa nykyisen tiimin jonkinlaisen videoprojektin. Hyötynä koettiin myös oppaan selkeys.

Haastatteluissa kävi ilmi asioita, joita voisi oppaaseen lisätä tai muuttaa. Haastateltavilta sain muutaman hyvän idean oppaan sisältöön, jolla itseopiskelu helpottuu entisestään. Muutettavia ja lisättäviä asioita ovat äänenkäytölliset asiat, kuten miten ääni vaikuttaa videon tunnelmaan, mitä pitää ottaa huomioon videokuvauksessa jos äänitetään myös ääntä (esimerkiksi taustamelu) ja äänen huomioonottaminen käsikirjoitusvaiheessa (onko kertojan ääni esimerkiksi asiallinen, eloisa vai leikkisä). Lisäksi toivottiin tietoa kuvien tekijänoikeuksista. Jos ruudulla näkyy tekstiä, pitää leikkausvaiheessa testata, että sen ehtii lukea.

Oppaassa on kerrottu, miten SCORM-tiedosto julkaistaan, mutta siihen toivottiin myös tietoa, missä tilanteessa SCORM-tiedostoa käytetään. Lisäksi ilmeni, että YouTube Audio Libraryn linkki ei toimi kaikilla selaimilla.

Kysyin haastateltavilta, tarvitsevatko he materiaalin lisäksi muuta tukea kuten lähikoulutusta tai perehdyttäjän apua. Toinen koulutusasiantuntijoista mainitsi, että jos materiaalia käyttää uusi koulutusasiantuntija "*pieni vierihoito voisi olla paikallaan*" (Tuunanen, 10.11.2016). Materiaali kuitenkin kuulemma soveltuu hyvin itseopiskeluun myös uuden koulutusasiantuntijan ollessa kyseessä. Isoja huomioita tai huolia materiaalin käytössä itseopiskelussa ei noussut.

5.4 Itseopiskelumateriaalin arviointi

Teoriapohjan mukaan itseopiskelumateriaalin tekemiseen liittyy paljon haasteita. Pitää muun muassa ottaa huomioon kohderyhmä sekä miten materiaali toteutetaan teknisesti. Lisäksi materiaalin pitää pystyä ohjaamaan koulutettavaa.

Koulutettavan on itse otettava vastuu omasta oppimisestaan. Hän ei voi turvautua opettajan tai opiskelukavereiden tukeen. Myös materiaalin laatijalle tulee suuri vastuu. Materiaalin suunnitteluun pitää käyttää aikaa ja ottaa huomioon se, että materiaali tukee koulutettavan itsenäistä opiskelua.

Koulutusvideo-oppaan tavoitteena oli olla niin selkeä ja ohjaava, että sitä pystyy hyödyntämään itseopiskelumateriaalina. Haastattelujen pohjalta voidaan todeta, että materiaalia voidaan hyödyntää itseopiskelussa. Jos koulutusasiantuntija haluaisi päästä samaan lopputulokseen ilman opasta, joutuu hän itse etsimään netistä tietoa eri koulutusvideoprosessin vaiheista. Lisäksi monet oppaan sisältämät vinkit on löytynyt oppaan tekijän omien virheiden kautta. Näin olleen oppaan lukija pystyy säästämään työaikaan tekemällä videoprojekteja tehokkaammin eikä hänen tarvitse toistaa samoja virheitä, mihin muut videoiden tekijät ovat törmänneet.

Oppimateriaalista on siis hyötyä jokaiselle koulutusasiantuntijalle koulutusvideoprojektin alussa sekä aikana.

5.5 Tulokset

Mielestäni haastattelut onnistuivat hyvin. Sain jokaiselta haastateltavalta uutta näkökulmaa ja syvyyttä aiheeseen. Sain hyödynnettyä haastattelua kahteen eri tarkoitukseen: miten itse opasta voisi muokata, jotta siitä saisi vielä paremman sekä miten se toimii itseopiskelumateriaalina.

Ojasen, Moilasen ja Ritalahden (2010, 100) mukaan haastattelun aineisto olisi hyvä analysoida pian haastattelutilanteen jälkeen, sillä silloin tilanne on vielä haastattelijan tuoreessa muistissa. Kirjoitin muistiinpanoni puhtaaksi haastattelujen jälkeisenä päivänä. Analyysin toteutin kaksi viikkoa haastattelujen jälkeen, mutta en kokenut ongelmaksi pitkää aikaväliä haastattelun ja analysoinnin välissä.

Luin haastatteluista keräämät muistiinpanoni useaan kertaan. Keräsin jokaisesta haastattelusta niiden pääkohdat itselle ylös ranskalaisilla viivoilla. Jaottelin aiheet otsikoiden "kehitysideat" sekä "itseopiskelu" alle.

Huomasin käytännössä, että kysyessäni samaa asiaa eri kysymyksellä, sain erilaisia vastauksia. Oli siis hyötyä, että olin laatinut kysymyspatteristoon kolme eri kysymystä, joiden vastaus olisi voinut olla sama. Sain kysymysten avulla kaivettua vastauksia syvemmältä, kun haastateltavan piti ajatella samaa asiaa eri näkökulmasta.

Suurin osa muutosehdotuksista koski oppaan asiasisältöä, ei niinkään itseopiskelua. Ainut itseopiskelullinen muutosehdotus oli se, että osioon jossa käsitellään ääntä, toivottiin äänenkäytön perusteisiin jonkinlaista lisätietoa, esimerkiksi linkkiä nettisivuihin josta löytyisi syventävää tietoa aiheesta.

Päivitin koulutusvideo-oppaan muutosehdotusten pohjalta joulukuun 2016 aikana.

Haastattelujen pohjalta ei löytynyt haasteita materiaalin hyödyntämisessä itseopiskelussa ja voidaankin todeta, että opas soveltuu itseopiskelumateriaaliksi. Ainoa haasteltavien huoli liittyi siihen, miten uusi koulutusasiantuntija pystyy materiaalia hyödyntämään. Uusi tekijä pitää perehdyttää Camtasia-ohjelman käyttöön ennen kuin koulutusvideo-opasta kannattaa opiskella. Tämä seikka on jo otettu huomioon uuden koulutusasiantuntijan perehdytysohjelmassa.

Haastatteluiden sekä teoriataustan pohjalta voidaan todeta, että koulutusvideo-opasta voidaan hyödyntää sekä uuden koulutusasiantuntijan perehdytyksessä että nykyisten koulutusasiantuntijoiden koulutusvideoprojekteissa.

5.6 Luotettavuus

Tutkimus toteutettiin haastatteluun yhden päivän aikana. Haastateltavia oli vähän, mutta se heijastaa myös sitä, että materiaalin käyttäjiä on niukasti. Haastattelut olivat kuitenkin omasta mielestäni laadukkaita. Sain haastateltavilta näkökulmia aiheeseen, joita en itse ollut osannut ajatella. Haastattelujen pohjalta varmistui myös, että materiaalia pystyy hyödyntämään itseopiskelussa, eikä sen lisäksi tarvitse esimerkiksi lähikoulutusta.

6 YHTEENVETO

Teoriataustan hankkiminen oli työlästä. Tuntui, että itseopiskelusta ei löydy niin paljon tietoa kuin muista, perinteisemmistä oppimismenetelmistä. Materiaali mitä hyödynsin, oli kuitenkin laadukasta ja opin sen kautta itse paljon. Sain uusia ajatuksia siitä, mitä pitää jatkossa ottaa huomioon, jos suunnittelen itseopiskelumateriaalia.

Löysin erilaisten teoramateriaalien avulla paljon asioita, joita voidaan pitää itseopiskelumateriaalien tekemisen haasteina. Ajatuksia herättäviä asioita oli muun muassa se, että materiaalin suunnitteluun pitää käyttää enemmän aikaa kuin perinteisen oppimateriaalin tekemiseen. Myös tekniset asiat tulee ottaa huomioon. Lisäksi olisi hyvä, että opiskelijalla olisi mahdollisuus jonkinlaiseen interaktiivisuuteen, esimerkiksi keskustelupalstan avulla.

Nämä kaikki löydetyt haasteet ovat sellaisia, jotka voi hyödyntää tulevaisuudessa itseopiskelumateriaalin suunnittelussa.

Mielestäni tutkimus onnistui hyvin. Käytännön tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa koulutusvideo-opas, jonka sain valmiiksi lokakuussa 2016. Tekemieni haastattelujen pohjalta löysin oppaaseen kehityskohtia, jotka lisään ja muokkaan oppaaseen joulukuussa 2016. Tutkimuksen teoriaosuuden tavoitteena oli tutkia itseopiskeluun liittyviä haasteita. Niitä löytyi paljon ja lisäksi löysin haasteisiin ratkaisuja, joita voidaan hyödyntää jatkossa itseopiskelumateriaaliprojekteissa.

LÄHTEET

Elisa lyhyesti. 2015. Luettu 23.10.2016.

<http://vuosikertomus.elisa.fi/vuosikertomus/elisa-oyj/elisa-lyhyesti.html>

Mäkitalo, E. & Wallinheimo, K. 2012. Virtuaaliset ympäristöt. Helsinki: Talentum.

Niinimäki, J. 2003. Verkko-opetus ammattikorkeakoulussa : katsaus pedagogisiin malleihin ja toiminnan organisointiin. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Ojasalo, K., Moilanen T. & Ritalahti J. 2010. Kehittämistyön menetelmät. Helsinki: WSOYpro Oy.

Vihmalaakso, J. 2012. Itseopiskelumateriaalien ja henkilöstökoulutusten kehittäminen. Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Haastattelu

Mikkonen, M. Palveluasiantuntija. 2016. Haastattelu. 10.11.2016. Haastattelija Syrjälä, M. Tampere.

Niemelä, L. Koulutusasiantuntija. 2016. Haastattelu 10.11.2016. Haastattelija Syrjälä, M. Tampere.

Tuunanen, J. Koulutusasiantuntija. 2016. Haastattelu 10.11.2016. Haastattelija Syrjälä, M. Tampere.

LIITTEET

Liite 1. Koulutusvideo-opas Elisa Oyj:n kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen - tiimin tueksi

Sisällysluettelo

- SUUNNITTELU
 - [Toimeksianto](#)
 - [Käsikirjoitus](#)
- TOTEUTUS
 - [Videomateriaali](#)
 - [Animointi / tehosteet](#)
 - [Kuvat](#)
 - [Ääni](#)
 - [Musiikki](#)
 - [Leikkaus](#)
 - [Julkaisu](#)

Suunnittelu

Toimeksianto

- Pidä toimeksiantajan kanssa aloituspalaveri.
- Täytä Projektipohja, jonka avulla varmistat, että olet toimeksiantajan kanssa samalla aaltopituudella.
 - Kun koulutuksen toteutustavaksi sovitaan koulutusvideo, kannattaa myös keskustella millaista visuaalista ilmettä kaivataan.
 - Videon kesto (1-5 min vs 20 min) – kuinka laaja videosta halutaan?
 - Aikataulut: sovi koska käsikirjoitus on valmis ja koska se pitää olla toimeksiantajan puolelta hyväksyttynä. Sovi myös koska itse video on valmis.
 - Jalkautus: kohderyhmä? Kuka hoitaa jalkautuksen, miten ja milloin?

Käsikirjoitus

- Varmista, että olet saanut tarvittavat faktatiedot ja materiaalit toimeksiantajalta.
- Mukaansatempaava alku! Miten innostat videon katsojan keskittymään videoon?
- Käy asiat yksinkertaistettuna ja tiivistettynä.
- Merkitse käsikirjoitukseen myös, mitä kuvassa näkyy samalla hetkellä (kts kuva)
- Videon lopussa kannattaa kerrata tärkeimmät pääkohdat.
- Jos tarkoituksena on esim tehdä parin minuutin video, laita ajanmittaus päälle ja lue käsikirjoituksen puhe-osuudet rauhallisesti ääneen. Miten kauan meni? Jos huomaat tässä vaiheessa, että aikaa meni esim päälle 5 min, kannattaa käsikirjoitusta tiivistää edelleen.
- Hyväksytä käsikirjoitus toimeksiantajalla ennen kuin siiryt **Toteutus**-vaiheeseen.

Esimerkki käsikirjoituksesta.

Toteutus

Laadi käsikirjoituksen pohjalta lista, mitä materiaaleja tarvitset videon työstöön.

Videomateriaali

- Jos sinun pitää kuvata materiaalia videota varten, suunnittele tarkasti mitä kuvissa näkyy. Käytä tarvittaessa apuna kuvakerronnan ohjeita: <https://www.apogee.fi/koulutusmateriaali/videotuotannon-perusteet/kuvakerronta/>
- Varmista kuvauspaikalla etukäteen, että valaistus on kohdillaan.
- Tarkista, että kuvan taustalla ei ole häiritseviä yksityiskohtia.

Animointi / tehosteet

- Voit lisätä animointia ja tehosteita joko suoraan Camtasia-editointiohjelmalla tai PowerPointilla.
- Camtasian avulla voi lisätä helposti nuolia, viivoja, blurry- tai pikselöinti-efektejä, tekstejä ja voit liikutella myös staattisia kuvia. [Camtasian animointiohjeet](#)
- Voit tehdä animoinnit myös PowerPointilla:
 - Valitse Camtasia-ohjelmasta "Record the Screen".
 - Aseta PowerPoint koko näytön tilaan ja laita esitys pyörimään. Varmista, että kursori ei näy kuvassa.
 - Kun olet nauhoittanut esityksen videoksi, voit leikata sitä lyhyemmäksi tai pidentää slidejä (*valitse Camtasian aikajanalta kohta jota haluat pidentää. Paina "E" ja valitse sekunteina kuinka paljon haluat pidentää kuvaa*), jotta esitys menee puhutun tekstin kanssa saman aikaisesti yhteen.

Kuvat

- Vältä tekijänoikeussuojattujen kuvien käyttöä.
- Voit käyttää Elisan sisäisiä kuvakirjastoja, Clipart-kirjastoa (Office-työkaluissa) tai voit ottaa/tehdä kuvat itse.
- Hyödynnä HY ja YA Koulutuksen yhteistä Ryhmädata-kansiota:
<Z:\Ryhmadata\A472\Yhteiset\Kuvapankki>
- Ilmaisia kuvapankkeja:
 - <https://pixabay.com>
 - <http://library.elearningbrothers.com/search?library=CutoutPeopleLibrary&query=series:image-194&sortBy=newest>

Ääni

- Jos sinulla ei ole erillistä mikrofonia, voi kertojan äänen nauhoittaa USB-kuulokkeilla tai USB-kaiuttimella. Pidä laitetta väh. 10 sentin päässä kasvoista, jotta puhe äänittyy selkeästi.
- Puhu rauhallisesti – hitaampaa kuin normaalisti.
- Nauhoita ääni Camtasia-editointityökalun ”Record the Screen” – toiminnolla. Kun olet vinyt tuotoksen Camtasiaan, vie se aikajanelle. Jos et halua käyttää videoraitaa joka tiedoston mukana tuli, klikkaa hiiren oikealla näppäimellä ja valitse ”Separate audio and video” ja poista videoraita.

Musiikki

- Huomioi, että koulutusvideoissa ei tule käyttää tekijänoikeussuojattua musiikkia.
- Jos haluat taustamusiikin, voit käyttää netistä löytyviä musiikkikirjastoja, jotka eivät ole tekijänoikeussuojattuja:
 - [YouTube Audio Library](#) (sinun tulee olla kirjautuneena Gmail-tilille jotta pystyt käyttämään tiedostoja)
 - [Incompetech](#)
- Äänikirjastoista löytyy yleensä myös äänitehosteita.
- Ryhmädata-kansioon on viety muutamia tekijänoikeusvapaita taustamusiikkeja, joita voi käyttää hyödyksi: [Z:\Ryhmadata\A472\Yhteiset\Musiikki \(Lisenssi-vapaata\)](#)
- Taustamusiikin tulee olla riittävän hiljaisella, jotta kertojan puhe kuuluu tarpeeksi selkeästi.
- Kun video on valmis ja ennen kuin julkaiset sen Camtasiasta, testaa äänien voimakkuus kuuntelemalla koko video läpi sekä kuulokkeiden että kaiuttimen kautta.

Leikkaus

- Leikkausvaiheessa kokoa yhteen materiaalit Camtasia-työkalulla ja koosta valmis teos. Tuo kaikki materiaalit ohjelmaan Import media –napista. Vie materiaalit aikajanalle, leikkaa pois turhat osuudet. Lisää tarvittaessa efektit.
- [Camtasian editointiohjeet](#)
- Jos olet työstänyt videoa kauan, pidä tauko ja katso teos uudelleen ”uusin silmin”. Miltä videon tempo tuntuu?
 - Tuntuuko video kiireiseltä? Lisää aikaa kertojan äänen eri kappaleiden väliin.
 - Tuntuuko video liian hidastemposelta? Leikkaa turhia osuuksia pois jotta saat tempoa nopeutettua.
- Voit pyytää myös kollegaa katsomaan videon ja antamaan palautetta. Usein ulkopuolinen huomaa asioita, joihin itse ei kiinnitä huomiota.

Julkaisu

- Kun haluat julkaista videon, valitse Produce and share. Riippuen minkä laatuiseen videoon haluat, valitse joko MP4 Only (up to 720p) tai MP4 Only (up to 1080p).
- Voit julkaista teoksen myös suoraan SCORM-tiedostona.
 - Valitse Produce and share > Custom production settings. Paina Next.
 - Valitse Recommended-otsikon alta MP4 – Smart Player (Flash / HTML5). Paina Next.
 - Smart Player Options –sivulla paina Next.
 - Video Options –sivulla laita rasti kohtaan SCORM (kts kuva). Paina sen vieressä olevaa Options-nappia ja valitse SCORM Package options –kohdasta Produce ZIP file.
 - Paina Next ja sen jälkeen Finish.

13

SISÄINEN

Kiitos!

Liite 2. Haastattelukysymykset koulutusasiantuntijalle

OMA TAUSTA

Oletko aiemmin opiskellut media-alan opintoja tai videoilmaisua?

Oletko tehnyt videotuotantoa ennen Elisalla työskentelyä?

Kuinka paljon olet tehnyt koulutusvideoita Elisalla koulutusasiantuntijan roolissa?

OPAS

Tuntuuko, että oppaasta oli apua?

Millaiseen tilanteeseen oppaan käyttäminen soveltuisi?

Puuttuiko oppaasta jotain?

Jäikö jostain aiheesta kysyttävää?

Muita kehitysideoita?

ITSEOPISKELU

Tuntuuko, että tarvitset materiaalin lisäksi lisätukea, esimerkiksi lähikoulutuksen tai perehdyttäjän?

Tiedätkö, mistä löydät lisätietoa eri materiaalin aiheista?